

Heemkundige Kring

MAGAZINE

Dr. Croquet - Walem

nummer 25 - zomer 2012

Colofon

Dit magazine is een uitgave van de vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet Walem

vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet Walem
Kloosterstraat 76 | B-2800 Walem
www.heemkundewalem.be
info@heemkundewalem.be

Jaargang 7, nummer 25, zomer 2012

U kunt lid worden door overschrijving van 8 euro op rekeningnummer 733-2426000-60. Dan krijgt u de volgende nummers van ons tijdschrift in uw bus.

Redactie en medewerkers van dit nummer:

Richard Hofmans, Hugo Rom, Theo Schroeven, Jan Van Buggenhout, Tom Van Buggenhout, Sabine Van Malderen, Dirk Verreth, Kris Verreth

Inhoud

Editoriaal

Brand van de kerk op 3 juli 1952

Lezerspost over Beuz-kermis en de Vorsensang

Concordia 125 jaar

FC Walem kampioen bij de scholieren (2de deel)

Sociaal leven in de 19de eeuw

60 jaar in het nieuws

Lezerspost: het Walems dialect

Het molenhuis

Onze ereleden

Bijzondere dank aan:

Bert en Martine Bellon-Loiselle
Jan Bergé
Karel Caelen
Christiane Carpentier
H. De Ridder
Paula De Waerhert
Els Gilon
E. Goyvaerts
Grandeco NV - Grouwet-Vervliet
Groep Gilon BVBA
Clara Honsia
André Laurens
Dokter Jo Liekens
Walter Marivoet
Frank Michiels
Jacques Morrens
Eugeen Nauwelaerts
Eddy Op de Beeck
Peeters-Van Laer Schrijnwerkerij
Willy Pittoors (Elektro Pittoors)
Jaak & Lea Poot-Janssens
Alex Ressler
Hugo Rom
Frans Rymenams
Theo Schroeven - M. De Vos
Bouwwerken Dirk Van de Brul
Gina Vandoorne (Slagerij Gina)
Stefaan Van Malderen
Van Moer-Van Hoof
E. Vansant
Fons Vercammen

Verklaring foto voorpagina

1952: De ruïne van de door brand vernielde kerk wordt door de rijkswacht bewaakt om al te nieuwsgierige bezoekers op veilige afstand te houden.

Helden

Op 22 april 2012 vond de Erfgoeddag plaats, met als thema 'helden'. De heemkundige kring Dr. Croquet nam hier aan deel met een kleine tentoonstelling in het Lamot-centrum in Mechelen. De erfgoedcel had ons gevraagd of we geen figuur uit het Walemse als 'held' voor het voetlicht konden zetten. Onze keuze viel op Emile Leboeuf. In 1830 vocht hij aan Walem-brug mee met de Belgische patriotten tegen het Nederlandse leger dat zich aan de andere kant van de brug had opgesteld. Het was Emile Leboeuf die in een vlag van jeugdige overmoed op de brug rende en er de Belgische driekleur neerpootte.

Een aantal jaren later werd Emile Leboeuf vereeuwigd in een schilderij van de hand van Payen. Heroïsch werd hij hierop afgebeeld. De andere patriotten op het schilderij verschansen zich achter

de ramen en de brugreling. Het lijken wel angsthazen als je het contrast ziet met Emile zelf. Deze zet zich breed, en het vaandel met het opvallende geel en rood wappert boven zijn hoofd. Zeg nu zelf, hij is een wandelende schietschijf voor de Nederlandse troepen. Het zal wel niet gelopen zijn zoals afgebeeld op het schilderij; mogelijk rende Leboeuf eerder 'kop in kas' de brug op, om haastig die vlag vast te maken en dan zo snel als zijn benen hem konden dragen terug achter de reling te duiken.

Maar het schilderij vestigde zijn heldenstatus, want zonder het

schilderij was de naam van Leboeuf waarschijnlijk tussen de mazen van de geschiedenis gevallen. De overwinnaars schrijven de geschiedenis.

Wij vonden een Nederlands dagblad uit die periode dat melding maakt van het feit dat een vlag op de brug werd geplant, maar ook dat die vlag snel werd weggehaald door een Nederlands soldaat die een goeie zwemmer was: een kant van de geschiedenis die aan de Belgische zijde nooit werd doorverteld; de overwinnaars schrijven de geschiedenis en creëren hun helden. Onze kleine tentoonstelling in Lamot belichtte ook dat aspect van het heldenverhaal van Leboeuf.

In dit tijdschrift behandelen we de brand van de kerk op 3 juli 1952. Een blikseminslag tijdens een zwaar onweer veroorzaakte brand en die verwoestte het gebouw. Enige dagen (23 juni 1952) eerder was Mgr. Scheppers ontgraven op het kerkhof van Walem om in Mechelen te worden bijgezet in een praalgraf van het Scheppers-Instituut. De korte opeenvolging van beide gebeurtenissen voedde het volksgeloof dat er een verband was tussen beide: de brand van de kerk was een straf die neerdaalde over Walem omdat de wens van de monseigneur om in Walem een laatste rustplaats te hebben, verbroken was.

De figuur van Mgr. Scheppers, de relatie met Walem en de ontgraving zullen we behandelen in een volgend tijdschrift.

Veel leesplezier!

Brand van de kerk op 3 juli 1952

Nu in juli zal het 60 jaar geleden zijn dat de Walemse kerk grotendeels in de vlammen opging tijdens een vreselijk onweer. Pastoor Goetstouwers en Zuster Adolphine schreven hun ervaringen neer. Sabine Carpentier en Tilda Frans maakten het mee in hun jeugd en vertelden ons hoe zij die avond beleefden.

Beknopt verslag van de ramp door Eerwaarde Heer Pastoor Goetstouwers

Op Donderdag 3 Juli 1952, rond 7 uur, stak een vervaarlijk donderzwart op in het Westen, kliefde in twee boven Willebroek-Boom, een gedeelte in richting Leuven, het ander in richting Antwerpen. Deze twee onweders schijnen zich verenigd te hebben en zijn rond 9.30 u. vanuit het Oosten weergekeerd. Het werd al bliksem en donder. Rond 10.30 u. een zeer ongewone slag - sommigen spreken van twee slagen - het maakte de indruk alsof enkele duizenden ruiten aan scherven vlogen.

Een jonge ooggetuige uit de Walemstraat stond voor het venster naar Walem te staren. Plots riep hij uit: "Een vurige bal valt op de toren te Walem en dwarrelt rond de kerk.". Dit laatste wordt bevestigd door een inwoner van Walem, die sprak van een draaikolk van vuur. De commandant van de laat gekomen Mechelse brandweer verzekerde mij dat de zinken dakgoten overal doorgebrand waren, als doorgesneden door de omloop van de bliksem. Daarin schijnt wel de oorzaak te liggen van de plotse algemene ontbranding der kerk. De eerste grote vlammen sloegen er uit boven het hoogkoor, waar wellicht de stormwind een eerste opening had geslagen. Rond 10.45 u. stond het ganse middenstuk, het torendak en de houten zoldering van de middenbeuk in brand.

Kort na elf uur was de kerk nog een vuurzee - windrichting recht uit het Oosten. Die ging weldra naar Zuid-Oost over, zodat de drie zijden der kerk gevaar opleverden aan de dicht bijstaande huizen. Ten Zuiden der kerk waren de muren

aan de voorzijde warm aan de binnenzijde. Recht voor de kerk waren de vensterruiten bijna gloeiend en ten Noorden van de kerk - het grote complex van het klooster - was het niet houdbaar. Iedereen verwachtte zich elk ogenblik aan het ergste, en het is slechts aan de stortvlagen te wijten dat het klooster en de andere omliggende huizen beveiligd bleven.

Toen na lang wachten eindelijk de Mechelse brandweer opdaagde, was er niet meer te denken aan blussen. Enkel het kerkmagazijntje kon gered worden, met het water uit de put der Zusters. Na lang aarzelen kon men water betrekken uit het fort van Walem. Hierdoor kon nog veel gered worden uit de sacristie, zoals kerkgewaad, boeken, enz....

De kerk van Walem door brand totaal verwoest: verslag door zuster Adophine (overste)

Donderdagavond, 3 juli 1952, woedde 'n hevig onweder boven ons dorp: regen, donder, bliksem, zoals nooit gehoord of gezien werd. Plots een krakende donderslag. 't Was om 10u45.

De bliksem was op ons oud en mooi kerkje geslagen. In een oogwenk stond gans het gebouw in vuur en vlam. Ooggetuigen zagen de vuurbol op het achterschip van de kerk neerslagen. Enkele stonden later zag men rookwolken opstijgen. In een minimum van tijd stond heel het dak, ook de toren, in lichte laaie. Een ware regen van gensters en brokstukken brandend hout ging de lucht in en ze kwamen neer op de daken van de huizen, ook op ons klooster, maar deze werden toch gedooft door de stromende en plassende regen.

We waren allen met ontzetting geslagen, doch we betrouwden op Gods voorzienigheid om gespaard te blijven. De gealarmeerde brandweer van Mechelen was spoedig ter plaatse en trad in actie. Eerst trokken ze het water van aan 't fort, daarna uit de put achter het H. Hart, door de vensters van de washuizen.

Het vuur kon niet meer overmeesterd worden en gans het prachtig gebouw met tal van kunstwerken, kunstvolle meubilering enz., alles werd de prooi der vlammen.

De brandweerlieden zijn er enkel in gelukt door de zijdeur in de sacristie te dringen en aldus hebben de Eerw. Heer Onderpastoor, de zonen van de koster, geholpen door enkele mannen van goede wil, enkele kerkgewaden, enkele Heilige Vaten kunnen redden. Alles gaf een treurige aanblik daar het toch door het water fel beschadigd was.

De koster, Gustaaf van Gaver, met zijn zonen en andere jongemannen hebben met gevaar gewerkt. Ondertussen zaten al de geburen vol angst ingepakt met het hoogstnodige klaar om hun huizen te verlaten. Kort na 12 uur stonden de klokkenstoel en de orgelkasten boven de sacristie in huilende vlammen, daar brandde het zeer lang en hevig. Eerst rond drie uur kon de brandweer beginnen met het opruimen der vuurhaarden.

Natuurlijk, nu kon E. Heer Pastoor niets anders dan zijn intrek nemen in onze kapel. Gelukkig dat deze wat ruimte heeft!

De volgende dagen hebben we ons afgetobd om al wat gered was, bruikbaar te maken en te bergen. Na enkele dagen ging alles normaal door in onze kapel. Wel werd er wat gesukkeld, maar 't ging en niets deed voorzien dat zulks 5 jaar zou duren alvorens de kerk zou heropgebouwd zijn geweest.

'n Ingang werd aangebracht in de Begijnenstraat op het stukje grond van Jan Carpentier; zo moest er het klooster niet door gestoord worden.

We danken de goede God, die ons als bij wonder heeft gespaard en zijn tevens gelukkig 'n helpende hand te hebben kunnen toesteken opdat de gelovigen op waardige wijze hun christelijke plichten zouden kunnen volbrengen.

Getuigenis door Sabine Carpentier en Tilda Frans

Sabine: "Hoe laat het juist was, weet ik niet, maar onze vader was al opgestaan om te bakken. Het begon te onweren en ik ging bij ons moeder op de kamer en we keken samen door het venster. Er waren veel flitsen - als priemen - die achteraan de kerk boven het tabernakel neervielen. Ze vormden een grote rode vuurbol die over de nok van het schip van de kerk naar de toren rolde, die begon te branden. En dan is de kerk zelf beginnen branden - dat was allemaal hout, hé. Er stopte een camion met groenten die naar Antwerpen naar de vroegmarkt reed en de chauffeur riep: "De kerk is aan het branden!"

En dan is het beginnen regenen, gieten: dat is ons geluk geweest. En er was ook veel wind. Er leek dan rode sneeuw naar beneden te komen. Iedereen die daar in de buurt woonde, liep naar boven met water, uit angst dat de gensters op hun zolder zouden terechtkomen. Ik herinner mij dat naast ons Pierre Nuytkens - die toen 14 à 15 jaar moet geweest zijn - per ongeluk een emmer water over het hoofd van zijn vader uitgoot; iedereen was toen heel nerveus.

De pastoor is bij ons aan de deur blijven staan tot het gedaan was - we hadden de deur van de winkel opengeschoven en daar bleef hij staan - een stoel wilde hij niet. Wij waren maar aan het wachten tot de klokken gingen vallen maar die zijn niet gevallen; die zijn gesmolten: zo'n hitte was dat!

De heropbouw achteraf werd door een Limburgse firma gedaan: de arbeiders kwamen elke week uit Limburg om aan de kerk te werken. Ze waren met velen en deden bij ons hun aankopen. Ze hadden ook een kok bij. Ze sliepen hier, misschien in een barak of een soort foorwagen? Het heeft lang geduurd eer de werken gedaan waren...".

Ouderlijk huis van Tilda Frans, van waaruit ze de brand gadesloeg (nu apotheek)

Tilda: "We lagen al allemaal in ons bed. De facteur kwam bij ons kloppen om te zeggen dat we moesten gaan lopen, dat de toren in brand stond en die op ons huis zou kunnen vallen. Er was toen onweer langs alle kanten. We moesten onze beste kleren aandoen en naar de grotemoe in de Zandstraat gaan, over de brokstukken stappend die voor ons huis waren neergevallen. Onze va en ons moe zijn wel in het huis gebleven. Wij hadden toen een meubelwinkel. Maar wat moesten onze ouders met de meubels doen? Buitenzetten? Dan waren ze ook beschadigd geweest. Dus wachtten ze maar af. En daarna die rode sneeuw: dat moet magnifiek mooi geweest zijn voor de mensen uit de buurt. Voor ons was het niet zo mooi.

Naar het schijnt was de blimsemaffleider kapot en is daardoor het onheil geschied. Een grote ramp was het, want het was een mooie kerk!

De kazuifels hebben enkele mannen uit de sacristie kunnen redden - die hebben ze bij ons in het kot gebracht. Dokter De Graef heeft ook nog meegeholpen.

Later kreeg onze vader de opdracht de biechtstoelen te maken voor de nieuwe kerk."

hr

We betreuren het heengaan van:

Daniël KOCKELKOREN

In februari 2012 overleed Daniël KOCKELKOREN.

Hij was gedurende vele jaren lid van onze heemkring. Bovendien was hij één van onze vaste krachten die oude en versleten boeken, die waardevol zijn voor een heemkring, in een nieuw kleedje stak.

Daniël was van beroep drukker en boekbinder, een werk dat hij met veel overgave en toewijding deed en dat hij zelfs op vrijwillige basis na zijn pensionering gewoon verderzette als hobby. Hij bezat in zijn woning een massa oude waardevolle boeken die hij met veel liefde verzamelde en koesterde nadat hij ze geduldig manueel van een mooie band had voorzien. Zo werden ze voor hem iets waardevols. Eigenlijk was dat boekbinden voor hem een

soort kunstambacht geworden dat hij tot zijn laatste levensjaar met veel toewijding zou uitoefenen. Hij schuimde rommelmarkten af op zoek naar gepast papier, karton, leder of andere grondstoffen, die hij voor zijn hobby nodig had. Daniël was in dat opzicht een uniek man.

Dank je wel, Daniël, voor al de zorg die je besteed hebt aan zoveel van onze boeken!

DAG ZONDER AFWAS HEEMKUNDIGE KRING

Noteer alvast in uw agenda de datum van **zondag 28 oktober 2012.**

Dan gaat onze tweejaarlijkse Dag zonder Afwas door. Aan het concept is niet veel veranderd: we serveren u een lekkere soep, dito hoofdgerecht en koffie met cake. In

ruil beleeft u een kook- en afwasvrije dag en sponsort u onze werking.

Meer details volgen later...

Het doet ons altijd plezier reacties te krijgen op de inhoud van ons tijdschrift, zeker als we merken dat jullie, lezers, bepaalde artikels geapprecieerd hebben.

Graag delen we met jullie de reactie van Jan De Koninck in verband met ons artikel over de Beuz.

Over Beuz-kermis...

Beste Redactie,

Naar goede gewoonte werd uw recentste magazine gelezen met meer dan een vleug nostalgie. Opnieuw staken zeer mooie jeugdherinneringen de kop op en werden gevoelens van sentiment losgeweekt.

Sta me toe een bemerking te maken bij het artikel over Beuz-kermis.

Niet enkel in de buurt van de Ronde Hoek en de Neus werd deze kermis gevierd. Ook op de plek van de Staje stonden een zwiermolen met van die bakjes aan kettingen en een schietkraam opgesteld. In Café Rozendael bij Annie van Watje Keunink werd tijdens die fameuze julidagen ook het wijzertje rond feest gevierd en zelfs in de Vorsensang (Kloosterstraat) hadden volksspelen plaats.

O.a. eieren rijden (met het achterwiel het ei trachten stuk te rijden), geblinddoekt de haan uit het boven de straat hangende vat trachten te slaan, flesjes vullen (met de mond water uit een 'bassengske' halen en de klaar staande flesjes vullen), zakken lopen (koers lopen met beide benen in een jutezak) waren jaarlijkse klassiekers. De haan uit het vat was een kolfje naar de hand van de Giele van de Wiks die ook in het eieren rijden goed zijn man kon staan, alhoewel Polle van de Pee een geduchte tegenstander was.

Ook de serieuze wandeling waarmee de feestweek van de Beuz besloten werd, vertrok op woensdag meestal aan Café Rozendael en liep dan tot aan Maria van Becca.

...en de Vorsensang

Terwijl de meeste getuigenissen tot hiertoe afkomstig waren van Walemnaars die vooral in het Dorp (Koning Albertstraat) woonden, bracht ik een deel van mijn jeugd als kwajongen door in de Vorsensang (Kloosterstraat), waar het Bergske onze geliefkoosde plaats was. In de wijde buurt maakten heel wat mensen kennis met onze deugnietenstreken.

Willem van Zotte Louis, den Tjenne van Roos van 't Stamineeke, den dikke Leon, Jan van Annie, Raymond van Delphine van de Keuppe maakten deel uit van een groep jongens die een groot deel van hun vakantiedagen doorbrachten in de buurt van de fruitbomen van den Bats, de aspergeplek van de mannen van de Reussens, den atelier van den André van Mit van het Snuitje, het buurtwinkeltje van Amelie van de Zare, het klein Dreefke en de Grote Dreef en aan de Kleine Heide, waar ze hun eerste rendez-vouskes hadden met de buurtmeisjes zoals Christiane van de Jok, Hilda van Constance van Ziene Alewaeters, Jeannine van Mathildje van de Jok en zovele anderen.

Zoals u merkt waren er in de vijftiger jaren in Walem heel wat 'Witte's' die garant staan voor heel wat vrolijke jeugdherinneringen.

jdk

Concordia 125 jaar

In 1970 nam Armand Roelandt, om gezondheidsredenen, ontslag als voorzitter van Concordia. Hij werd opgevolgd door Florent Van Oosthoven - zie foto rechts, die er onmiddellijk voor zorgde dat Concordia een nieuwe moderne vlag kreeg. Hij trachtte ook verjonging te brengen in de fanfare en organiseerde in 1972 voor de jongeren hun eerste T-dansant en stimuleerde de vrouwenafdeling om verder Sinterklaasfeesten voor de kinderen te organiseren.

In 1975 bestond Concordia 125 jaar. De viering ervan werd in twee fasen afgewerkt. In het voorjaar werd een muzikaal feest ingericht van 8 tot 11 mei in een feesttent in de Korenkorfstraat. Op vrijdagavond werd er een grote volksavond gehouden met Charel Janssens, Co Flower en The Romanovs als volksvedetten; hierbij kwam vooral de derde leeftijd aan zijn trekken. De andere dagen waren bestemd voor muzikale bijdragen van deelnemende fanfares, 's avonds telkens gevolgd door een bal. Achttien fanfares en harmonieën waren aanwezig op de viering van 125 jaar Concordia, één van de oudste muziekmaatschappijen uit de streek en zeer gewaardeerd.

Het officiële gedeelte vond plaats in september in de raadszaal van het gemeentehuis - zie ook foto op blz. 10 en 11. Daar werden eretekens en diploma's uitgereikt aan verdienstelijke muzikanten en bestuursleden. Burgemeester Vinckx bracht hulde aan de jubilerende vereniging, die reeds lange tijd een belangrijke schakel was in het culturele verenigingsleven van Walem. De voorzitter Van Oosthoven bedankte zijn spelende leden en bijzonder de jongere want hij besepte, zo zei hij, dat muziek beoefenen niet alleen een hobby is maar ook altijd opnieuw een daadwerkelijke inzet vraagt.

Met het verstrijken van de jaren, op weg naar de 21ste eeuw, zal het steeds moeilijker worden om jonge muzikanten aan te trekken die voor een fanfare noodzakelijk zijn, een verschijnsel dat zich bij vele fanfares voordeed. Concordia werd stilaan verplicht samenwerking te zoeken met andere fanfares uit naburige gemeenten, vooral uit Heffen, om een volwaardig muzikantenteam te kunnen blijven vormen. Walem had eigenlijk te weinig inwoners om twee muziekmaatschappijen van spelende leden te blijven voorzien. Concordia deed pogingen om aansluiting te krijgen met de andere fanfare maar dit leidde tot geen resultaat. Stilaan, met het wegvallen van oudere spelende leden, zou ook Concordia ongemerkt verdwijnen.

Concordia werd geschiedenis, zelfs met wat heimwee, want de oudere generatie denkt soms terecht nog terug aan de tijd van de muziekmaatschappijen. Voor een dorp was het een belangrijk onderdeel van zijn sociaal weefsel, de belangrijke spil waarrond zovele vieringen opgebouwd werden; dat vleugie muziek bracht altijd de nodige kleur, animatie en sfeer voor welk feest of welke gelegenheid dan ook. We missen soms wel zoiets als Concordia om een dorp gemeenschap te laten zijn.

jvb

Nostalgische foto vermoedelijk genomen in de Vorsensang

